

SCHRIJF BETER

Schrijf betere scènes

Ben Buitendijk

© Ben Buitendijk 2026
ISBN 9789403880662
NUR 624

Vooraf

Dit boekje is begonnen als een onderzoek naar scènes omdat ik met een scène vastzat en er niet goed uit kwam waarom. Dit onderzoek heeft me geholpen om mijn probleem op te lossen en ik hoop dat de hier verzamelde informatie jou ook helpt betere scènes te schrijven.

Het merendeel van wat hier volgt, komt – soms bijna letterlijk (vertaald) – uit de blogs die in het hoofdstuk *Bronnen* worden genoemd. Wat ik er zelf aan bijgedragen heb is vooral de ordening en combinatie van het materiaal. Ik heb geprobeerd er een overzichtelijk en handzaam geheel van te maken. Ik maak geen aanspraak op originaliteit in deze.

Mijn doel is vooral om de theorie beschikbaar te maken in een vorm die praktisch toepasbaar is, ‘actionable’ zoals Savannah Gilbo het noemt.

Het is in dit soort teksten altijd weer lastig om te verwijzen naar de

protagonist. Sommige schrijvers kiezen ervoor om het hele boek door consequent hij of zij te gebruiken, maar ik vind het zelf lastig als mijn hoofdpersoon nu net van het andere geslacht is. Anderen gebruiken afwisselend 'hij' en 'zij', maar dat werkt voor mij helemaal niet.

Ik heb besloten met 'hij|zij' te verwijzen naar de protagonist. Dat ziet er niet mooi uit, daar ben ik me bewust van, maar het stelt jou als lezer in de gelegenheid de tekst te lezen met een specifieke scène of een specifiek personage in gedachten.

Je kunt dan in gedachten het voornaamwoord dat niet van toepassing is wegstrepen. Dat maakt het makkelijker het geleerde toe te passen op die scène of het personage dat jij in gedachten hebt.

Het vereist enige oefening. Je kunt eventueel een stukje hardop voorlezen met weglating van het voornaamwoord dat niet van toepassing is. Dat helpt. Echt.

En als je het eenmaal onder de knie hebt, heb je een boekje dat voor jouw behoefte op maat gesneden is.

Wat is een scène?

Het is belangrijk dat we vanaf het begin meteen op een lijn zitten wat de gebruikte termen betreft. Daarom eerst deze vraag: Wat is een scène? Waar hebben we het dan over?

Waarschijnlijk zul je, als je op het internet gaat zoeken, verschillende definities vinden voor het woord 'scène', en nog meer wanneer je er de woordenboeken op naslaat.

Wat in ieder geval géén scène is:

- een lange beschrijving van de setting, het weer, of van wat iedereen aanheeft,
- personages die bij elkaar zitten en nadenken, filosoferen, verwerken, of bijpraten – zonder dat er spanning of conflict is die de conversatie aandrijft,
- willekeurige gebeurtenissen of reeksen acties die je personage niet dwingen een betekenisvolle keuze te

maken,

- alinea's achtergrondinformatie die verklaren waarom je personage is zoals hij|zij is,
- verklaringen over de geschiedenis van de geschiedenis, het magiesysteem, of de achtergrond verhalen van je wereld die *niet* worden gefilterd door de directe behoeften van je personage.

Kun je beschrijvingen, overdenkingen of achtergronden hebben binnen een scène? Absoluut. Maar die dingen zijn geen scène in zichzelf. Ze moeten in dienst staan van wat er binnen die scène gebeurt.

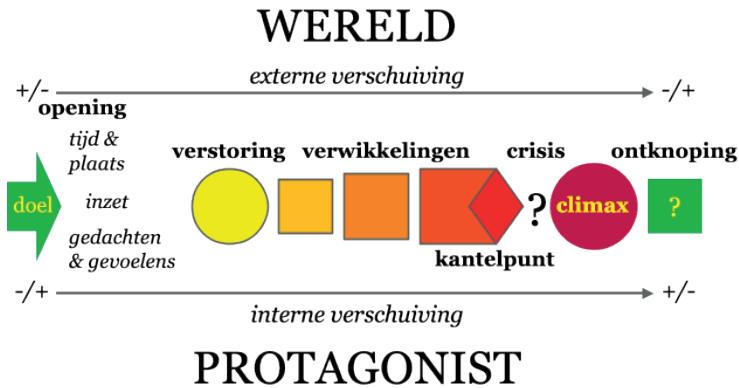
Maar als dit allemaal geen scène is wat is het dan wel?

Ik kan me zelf het best vinden in deze definitie van Savannah Gilbo:

Een scène is een verhaaleenheid die plaatsvindt in min of meer continue ruimte en tijd, die een specifieke cast van personages heeft, en die verteld wordt vanuit één gezichtspunt, en die van begin tot eind een mini-verandering ondergaat.

Er zijn vier elementen in deze definitie:

- één specifiek gezichtspunt, dat komt aan de orde in het hoofdstuk *De protagonist*,
- een mini-verandering, die komt aan de orde in het hoofdstuk *Waardeverschuiwing*,
- de min of meer continue ruimte en tijd, dat komt aan

Figuur 1 *Alle elementen van de scène*

de orde in het hoofdstuk *De opening van de scène*,

- en een specifieke cast van personages, een daarvan, de tegenspeler of antagonist, komt aan de orde in 1. *Er moet een Verstoring zijn.* in het hoofdstuk *De 5 element van een scène*.

Verder is het belangrijk dat een scène goed gestructureerd moet zijn om te werken, om impact te hebben op de lezer. Dat komt aan de orde in het hoofdstuk *De 5 element van een scène*.

Figuur 1 laat alle elementen zien die in een scène een rol spelen, en die in de volgende hoofdstukken aan de orde komen.

De protagonist

Een belangrijk element in hiervoor aangehaalde definitie is dat de scène **verteld wordt vanuit één gezichtspunt**. Er moet één personage zijn door wiens ogen we de hele scène zien. Dat personage is – in ieder geval in die scène – de protagonist. Je kunt het verhaal als geheel best vanuit verschillende gezichtspunten vertellen, maar elke scène heeft een vast gezichtspunt nodig. (De enige uitzondering is – uit de aard der zaak – wanneer je een alwetende verteller gebruikt, dus niet door de ogen van een personage kijkt, maar van een afstand. En zelfs dan zijn een aantal van de volgende punten nog steeds relevant.)

Daar zijn een aantal redenen voor.

Allereerst maakt het de leeservaring meeslepender voor de lezers. Door je lezers te verankeren in het gezichtspunt van één personage, geef je de lezers de tijd en ruimte om echt *in* het hoofd van dat personage te kruipen, de gebeurtenissen te ervaren zoals hij|zij